

Gandsfjord barnehagene

Porsholen, Myklaberget, Rissebærstraen

SANDNES KOMMUNE

Porsholen barnehage

Å R S P L A N

Vi er en

Utviklings Støttende

Barnehage.

USB er kommunens standard for kvalitet i barnehagen. Alle ansatte skal støtte og styrke barn i sin utvikling og læring.

2018
2019

ÅRSPLAN FOR GANDSFJORD BARNEHAGENE 2018-2019– AVDELING PORSHOLEN BARNEHAGE

PRESENTASJON AV BARNEHAGEN

Porsholen barnehage er en kommunal barnehage som åpnet i 1982. Barnehagen ligger sentralt på Lura og har dette barnehageåret 75 barn, fordelt på 5 avdelinger og 24 ansatte. Vi har skog, sjø, ballbinge, bandybane, 2 kunstgressbaner, bydelshus med gymsal og ulike bedrifter i vårt nærområde.

Barnehagen har sosial kompetanse som grunnmur i alt vårt arbeid.

ÅRSPLANEN

Alle barnehager er pålagt gjennom Lov om barnehager og Rammeplan å utarbeide en egen årsplan. Den skal presentere barnehagen på en slik måte at det tydelig kommer fram hvordan personalet jobber med områdene i rammeplanen. Årsplanen skal være et forpliktende arbeidsdokument for personalet og skal fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg.

I årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva Rammeplanen sier om innholdet i barnehagen. Så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis

SANDNES KOMMUNE SINE SATSINGSOMRÅDER FOR BARNEHAGENE.

Tidlig innsats

Barnehager er en av kommunens sentrale grunntjenester for tidlig innsats. Den skal bidra til at alle barn og unge får en god oppvekst. Barnehagen skal gi alle barn like muligheter for å oppleve mestring og danne positive relasjoner.

USB- utviklingsstøttende barnehage

Sandnes kommune implementerer et helhetlig kvalitetssystem for å styrke kunnskap og handlingskompetanse om hvordan barnehageansatte best kan støtte barn i deres utvikling. Den viktigste faktoren for å fremme barns omsorgs- og læringsmiljø i barnehagen er kvalitet på de ansattes samspill med barna.

Barnehagebarn i Sandnes skal gis et kvalitativt godt tilbud uavhengig av avdeling og uavhengig av barnehage.

Denne satsingen bygger på forskningsbasert kunnskap på hva som utgjør god kvalitet i barnehagen. Det sentrale er hvordan barnehageansatte møter barns ulike behov i sitt daglige samspill med barna.

Barnehageansatte skal:

- Sikre at det er et positivt klima på avdelingen,
- Være sensitive overfor barns signaler.
- Ta barns perspektiv,
- Gi veiledning og reguleringsstøtte

Fortsette implementering av ny rammeplan.

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (rammeplanen) fastsetter utfyllende bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver. Rammeplanen trådte i kraft 1. august 2017. Fra samme tidspunkt ble forskrift 1. mars 2006 nr. 266 om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver opphevet. Virksomheten / barnehagen skal utarbeide en egen implementeringsplan for dette arbeidet.

Digitale løsninger.

Virksomheten skal ta i bruk digitale løsninger for å fornye, forenkle og forbedre tjenesten.

Brukerinvolvering.

Virksomheten skal ha kultur og praksis som ivaretar brukerinvolvering i tjenesteutvikling og enkeltsaker.

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG.

Barnehagelovens §1

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.»

BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET.

RAMMEPLANEN

(kapittel 1)

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og

fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

Planlegging

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk.

Planlegging må baseres på kunnskap om barns trivsel og allsidig utvikling.

Planlegging legger grunnlag for kontinuitet og progresjon både i arbeidet det enkelte barn og med hele barnegruppen. Planleggingen skal baseres på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Bruker Rammeplanen og årsplan aktivt på ledermøter og avdelingsmøter, samt ved utarbeidelse av årsplan og periodeplaner - Bruker progresjonsplanene aktivt ved utarbeidelse av periodeplaner og planlegging av aktiviteter - Samarbeidsutvalget kommer med innspill til årsplan, og vedtar denne - Har kunnskap om ulike observasjonsmetoder og bruke disse aktivt i hverdagen - Pedagogene fyller ut «Alle med» på alle barna det året de fyller 2 år og det året de fyller 4 år - Bruker undersøkelser og tilbakemeldinger fra foreldre brukes som utgangspunkt for videre planer - Har dialoger med barna, ha barnemøter, bruke observasjon som verktøy til barnas medvirkning - Barna får medvirkning på utarbeidelse og innhold på periodeplaner, lek og aktiviteter - Har samtaler med foreldre i hente-/og bringesituasjonen - Har planlagte foreldresamtaler 	<ul style="list-style-type: none"> - Legge Rammeplanen til grunn for barnehagens planlegging - Planlegge slik at det bidrar til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppa - Utarbeider årsplan, progresjonsplaner og periodeplaner - Bruke observasjon for å få kunnskap om barnas interesser, utvikling, vennskap og progresjon - Bruke dokumentasjon, refleksjon og systematisk vurdering - Ha samtaler med barn og foreldre

Vurdering

For å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med regelverket skal barnehagen jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Hele personalet må involveres i vurderingsprosesser for på den måten å kunne lære av egen praksis og bidra til å utvikle barnehagen som pedagogisk virksomhet

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Pedagogisk leder skriver månedsbrev basert på avdelingsvis evaluering av sist måneds aktiviteter og innhold - Planer, arrangement, aktiviteter og barnehagens utvikling vurderes jevnlig på ledermøter og på personalmøter - Har halvårsevaluering og års - evaluering, der personalet vurderer ulike sider ved barnehagens praksis - Barna får være med å vurdere ulike aktiviteter og arrangement - Brukerundersøkelser og andre tilbakemeldinger fra foreldre og barn danner grunnlag for refleksjon omkring barnehagens praksis - Bruker ulike observasjonsmetoder for å observere enkeltbarn og barnegruppa - Drøfter enkeltbarn og barnegruppa jevnlig på avdelingsmøter - Drøfter enkeltbarn jevnlig på ledermøter	<ul style="list-style-type: none"> - Jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet - Observere og vurdere fortløpende barnets trivsel og allsidige utvikling

Dokumentasjon

Dokumentasjon synliggjør hvordan barnehagen arbeider. Dokumentasjon er en viktig del arbeidet med å planlegge, vurdere og utvikle det pedagogiske arbeidet. Dokumentasjon vil også vise hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i lovverket.

Bestemmelsene i personopplysningsloven må overholdes ved bruk av foto- og film kamera i barnehagen.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Lager og sender ut årsplan, periodeplaner og månedsbrev til foreldre - Skriver informasjon daglig på Dagtavle hva avdelingen har gjort den dagen - Lager en perm til hvert enkelt barn med dokumentasjon	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumentere hvordan vi jobber for å oppfylle kravene i lovverket

<ul style="list-style-type: none"> - Henger opp/lager utstilling av barnas arbeid - Legge inn dokumenter i Public 360 etter gjeldende lover og regler - Vurderer alltid om bildene vi viser av barna er greie ut fra et etisk perspektiv (de vi legger inni barnas perm, viser på bildeskjerm i garderoben, Facebooksiden) 	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til grunn et etisk perspektiv ved dokumentasjon av barnegruppen og enkeltbarn
---	---

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

Rammeplanen kap.7

Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Tilretteleggingen skal vurderes underveis og justeres i tråd med barnets behov og utvikling.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Følger Tidlig Innsatsrutinene til barnehagen (bygger på Sandnes kommune sin rutine) - Lager tiltaksplaner for enkeltbarn ved behov - Deler barna i smågrupper - Jobber med sosial kompetanse - Jobber med forståelse hos de andre barna - Alle ansatte bruker Tegnstøttet tale 	<ul style="list-style-type: none"> - Sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. - Sørge for at barn som mottar spesialpedagogisk hjelp inkluderes i barnegruppa og i det allmennpedagogiske tilbudet

HOVEDMÅL FOR SANDNESBARNEHAGENE

(Fra kvalitetsplanen)

- Barnehagen skal være et godt sted å være. Omsorg, danning, lek og læring danner grunnlag for en god barndom og et godt livsløp.
- Barnehagens innhold skal utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer til støtte for sin utvikling, læring og danning.
- Samspill og dagliglivets hendelser kjennetegnes av medvirkning, lek og andre meningsfylte aktiviteter. Barnehagen skal være en læringsarena.
- Barnehagens rammebetingelser skal støtte barnas trivsel og fremme læring og utvikling.

BARNEHAGENS EGEN PROFIL OG SATSINGSOMRÅDER

Egen profil: Sosial kompetanse som er vår grunnmur i alt arbeidet, og arbeidsmetoden LØFT (Løsningsfokusert tenkning)

Satsningsområder: USB (Den utviklingsstøttende barnehagen), innføring av ny Rammeplan og Bærekraftig utvikling,

BARN OG BARNDOM

Rammeplanen (kap.1):

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. grunnloven §104 og barnekonvensjonen art.3 nr.1.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Lar barna få medvirke til sin egen hverdag - Tar barna innspill og ønsker på alvor så langt det er mulig - Le og tøyse sammen med barna	<ul style="list-style-type: none"> - Anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi
<ul style="list-style-type: none"> - Har fokus på positivt klima - Gir barna mestringsopplevelser - Bruker Trygghetssirkelen aktivt og ha god kjennskap til den	<ul style="list-style-type: none"> - Bidra til at alle barn som går i barnehage får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek

<ul style="list-style-type: none"> - Sørger for at alle barn har venner og deltar i lek som gir samspillserfaringer - Observerer enkeltbarn og barnegruppa jevnlig for å se om de har venner og om de får en allsidig leke-erfaring - Dagsrytmen er variert og tilpasset barnegruppa og enkeltbarnet, veksle mellom aktivitet og hvile - Møte barna med barnets navn om morgenen og når det går hjem - Gir barna alenetid sammen med en ansatt - Gir barna muligheter og tid for å kommunisere og formidle uavhengig av alder og språk - Deler barna i smågrupper - Evne å være mentalt til stede - Gi alle barn mulighet til å være «Dagens hjelper» - Utnytte rutinesituasjoner til å ha fullt fokus på enkeltbarnet - Har fokus på sosial kompetanse (empati, selvhevdelse, selvkontroll, lek, glede, humor) = verktøy til å få venner, beholde venner og kunne løse konflikter 	<ul style="list-style-type: none"> - Møte barna som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. - Møte barna med empati og få mulighet til å videreutvikle egen empati og evne til tilgivelse
---	---

DEMOKRATI

Rammeplanen (kap.1):

Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i fellesskap. Alle barn skal kunne oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Synliggjøre demokratiske deltakelse ved å ha barnemøter - Synliggjøre hvem som er her og ikke er i barnehagen i dag - Vi har fellessamlinger for hele barnehagen - Vi deler barn inn i smågrupper 	<ul style="list-style-type: none"> - Fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta

<ul style="list-style-type: none"> - Vi har samlinger daglig for hele eller deler av avdelingen - Arrangere barnemøter jevnlig på stor avdeling - Har avstemninger blant barna (for eksempel hvor de vil leke, hvor turen skal gå, hvilken mat de ønsker til varm lunsj) - Vi gir barna mulighet for å få kunnskap om forskjellighet, for eksempel i religion/livssyn, språk, familieformer - Filosoferer sammen med barna om tro og livssyn 	<ul style="list-style-type: none"> - Gi alle barn mulighet til å oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold - Anerkjenn barnets åndsfrihet
---	--

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

Rammeplanen (kap.1):

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Markerer FN-dagen - Jobber aktivt for å forebygge mobbing - Er gode rollemodeller for barna - Reflektere rundt eget arbeid og egne holdninger, både for seg selv og sammen med kollegaer - Synliggjør ovenfor barna at det er flott at vi tenker og handler ulikt, tror/ikke tror på ulike ting, snakke om dette i samling og i hverdagen - Felles markeringer i forhold til høytider/merkedager som jul, påske, 17.mai og markerer barnehagedagen, morsmålsdagen 	<ul style="list-style-type: none"> - Fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt - La barna få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. - Gi barna felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap.

<ul style="list-style-type: none"> - Markerer ulike merkedager/høytidsdager innenfor de religioner/livssyn som er representert i barnegruppa - Pedagogisk leder har ansvar for å skaffe en oversikt over de ulike merkedager/høytidsdager som er representert på sin avdeling - Sette opp markeringer av disse ulike merkedager/høytidsdager i periodeplanene - Skaffe seg kunnskap om de ulike merkedagene/høytidsdagene, og dele denne kunnskapen med barnegruppa - 	<ul style="list-style-type: none"> - Synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn
--	--

LIKESTILLING OG LIKEVERD

Rammeplanen (kap.1):

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Jobber med sosial kompetanse, støtter det enkelte barn i sin utvikling - Oppfordrer alle barn til å leke ulike leker, inneha ulike roller i rollelek, holde på med ulike aktiviteter - Viser/prater med barna at alle mennesker kan gjøre ulike oppgaver/ha ulike yrker uavhengig av kjønn - Reflekterer over egne holdninger for å best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling - Bruker handlingsplanen vår mot mobbing aktivt - Stiller åpne spørsmål og gir barna tid til å reflektere og komme med egne svar - Jobber aktivt med empati, rose barna som viser empati, gir god fysisk 	<ul style="list-style-type: none"> - Fremme likeverd og likestilling - Motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet

kontakt, oppfordrer barna også til å gi dette	
---	--

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Rammeplanen (kap.1):

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold, og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for framtiden.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Lærer barna om sammenhenger i naturen, om hva dyr/planter lever av og trenger for å overleve og forplante seg -Lærer barna om hva som skjer hvis vi har for stort forbruk av for eksempel papir (må felle mange trær) synliggjøre hvilke konsekvenser det kan ha for dyre og planteriket -Lærer barna om gjenbruk og kildesortering - Kildesorterer søppel og tar med barna for å plukke søppel i nærområdet - Lærer barna å ikke kaste søppel i naturen, og forteller hvorfor det er skadelig for naturen - Viser omsorg for dyreliv i og utenfor barnehagen for eksempel lager og henger ut fuglemat, tar vare på insekter/småkryp/sopper/trær - Gir barna en begynnende artskunnskap om levende organismer i naturen (for eksempel planter, småkryp, insekter og dyr) - Går på tur og gir barna positive naturopplevelser - Lærer barna om været, naturfenomener og sammenhenger i naturen (kretsløpet, næringskjeden)	<ul style="list-style-type: none"> - Bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for framtiden. - La barna gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen - La barna få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold

<ul style="list-style-type: none"> - Har god kommunikasjon og godt samarbeid med foreldre, Ved å smile og si «God morgen» til alle, si noe positivt om barnet i hentesituasjonen - Har gode rutiner for å avdekke og rapportere eventuell omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep - Er tett på, og bruker observasjon som metode for å forebygge og stoppe mobbing - Bruker mobbeplanen vår aktivt 	<ul style="list-style-type: none"> - Forebygge krenkelser og mobbing
---	---

DANNING GJENNOM OMSORG, LEK OG LÆRING

Rammeplanen (kap.5):

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Det helhetlige synet på læring er spesielt for barnehagen som pedagogisk virksomhet. I rammeplanen s 19 står det at arbeidet med omsorg, danning, lek og læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.

Omsorg

Rammeplanen (kap.3):

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Har struktur og faste rutiner i hverdagen - Lage og følge dagsrytme med god variasjon mellom aktivitet og hvile i hverdagen, enten for hele barnegruppa (hvilestund) eller for enkeltbarn 	<ul style="list-style-type: none"> - Ivareta barnas behov for fysisk omsorg, inkludert behovet for ro og hvile

<ul style="list-style-type: none"> - Lagre møtesteder der det er mulighet for hvile - Har kunnskaper om USB og bruker dette aktivt i hverdagen - Er nysgjerrig på alle barn, og bruker tid for å bli kjent med det enkelte barn - Har kunnskap om og bruke Jåttåmodellen som tilvenningsmetode - Jobbe aktivt for å danne gode relasjoner ved å vise interesse, være nysgjerrig og ta initiativ til samtaler 	<ul style="list-style-type: none"> - Møte alle barn med åpenhet, varme og interesse og vise omsorg for hvert enkelt barn - Være lydhør for barnas uttrykk og imøtekomme deres behov for omsorg med sensitivitet
---	---

Lek

Rammeplanen (kap.3):

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Setter i gang lek, og observerer om alle barn får bli med i leken - Lager gode «møteplasser» ved å møblere rommet og lage til kasser/korger og lignende med utstyr og leker - Setter fram leker og utstyr når de kommer på TV - Hjelper barna inn i leken, og å utvikle og fortsette leken ved å være tett på og til stede både mentalt og fysisk - I periodeplaner settes det av god tid til all type lek og variert lek - Setter fram ulike leker og utstyr både ute og inne - Bytter ut leker og utstyr med jevne mellomrom 	<ul style="list-style-type: none"> - Ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken - Organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike type lek

Danning

Rammeplanen (kap.3):

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrige til omverdenen og legge grunnlaget for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og ferdigheter skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Bruker observasjon for å se hva barna er interessert i, planlegger og gjennomfører varierte aktiviteter - Anerkjenne, rose og veilede barna på en sensitiv måte - Sier til barna kjekt å se deg, så glad for at du er du, du er god osv. - Framhever det barnet er god til - Stiller åpne spørsmål for at barna skal tenke kritisk og reflektere rundt ulikheter og mangfold - Snakker med barna om at vi er ulike, tenker ulikt og handler ulike og at det er bra, for eksempel ulike familieformer, boforhold, religion og livssyn - Utforsker sammen med barna f.eks dette med religion og livssyn, finner fakta på Ipad/PC	<ul style="list-style-type: none"> - Tilrettelegge for meningsfulle opplevelser og støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse - Synliggjøre og fremheve mangfold og ulikhet som grunnlag for opplevelser, utforskning og læring

Læring

Rammeplanen (kap.3):

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp og deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Bruker alle fagområdene aktivt i planlegging av aktiviteter og når en lager periodeplaner - Bruker progresjonsplanene aktivt - Planlegger og gjennomfører varierte aktiviteter og leketemaer - Følger med på og vurderer ny forskning og nye trender 	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for helhetlige læringsprosesser som fremmer barnas trivsel og allsidige utvikling - Utvide barnas erfaringer og sørge for progresjon og utvikling i barnehagens innhold

BARNES MEDVIRKNING

Rammeplanen (kap.4)

Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntrer til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet (barnehageloven §1 og §3).

Barnehagen skal legge til rette for barns medvirkning som er tilpasset alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Barna skal få mulighet til aktivt å delta i planlegging og vurdering av virksomheten og få erfaring med å ha innflytelse.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Lytter til barna - Spør barna hva de vil leke med, gjøre på - Evaluerer dagen/turen sammen med barna - Tar imot barnas tilbakemeldinger på barnehagens innhold og rom, for eksempel møblering på avdelingen - Barna deltar i planleggingen av ulike aktiviteter som for eksempel samling/fellessamling, overnatting, turer, matlaging - Bruker observasjon både av enkeltbarn og av barnegruppa - Bruker tid til å bli kjent med det enkelte barn og deres uttrykksform - Lar barna få medvirke til det daglige innholdet og aktivitetene i barnehagen, for eksempel hva de vil 	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk på sitt syn på barnehagens daglige virksomhet - Være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, er faringer, individuelle forutsetninger og behov.

SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Foreldreråd og samarbeidsutvalg.

Lov om barnehager §4

For å sikre samarbeid med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg.

Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Er det i forskrift etter § 15 satt maksimalgrense for foreldrebetaling, kan bare foreldrerådet samtykke i foreldrebetaling ut over dette.

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene.

Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget

Rammeplanen (kap.5)

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (barnehage loven §1)

Foreldresamarbeid skal foregå både på individuelt nivå og på gruppe nivå. På individuelt nivå skal barnehagen legge til rette for jevnlig samarbeid om enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Samarbeidet skal sikre at foreldre får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Både foreldre og personalet må forholde seg til barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag. Barnehagen må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Har oppstartsamtale med nye foreldre, og foreldresamtaler årlig - Foreldremøter 1-2 ganger i året - Daglig dialog muntlig og via mail og SMS - Har SU-møter 4 ganger årlig	<ul style="list-style-type: none"> - Sørge for at foreldresamarbeidet foregår både på individnivå med foreldrene til hvert enkelt barn og på gruppenivå gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget (SU)

<ul style="list-style-type: none"> - Informerer foreldre om verdigrunlaget og samfunnsmandatet på foreldremøter/foreldresamtaler - Begrunner regler og rutiner i styringsverktøyene, for eksempel Rammeplan og Årsplan 	<ul style="list-style-type: none"> - Sørge for at både foreldre og personal forholder seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte
--	---

OVERGANGER I BARNAS LIV

Når barnet begynner i barnehagen

Rammeplanen (kap.6):

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Bruker tilvenningsmodell basert på Jåttåmodellen - Har oppstartsamtaler med nye foreldre rett etter oppstart i barnehagen - Har besøksdag på våren for nye barn og foreldre, en ettermiddag - Har primærkontakt som tar imot barn og foreldre, og som er tett på, spesielt den første tiden - Er sensitive voksne som observerer barna og bygger relasjoner - Bruker Trygghetssirkelen aktivt 	<ul style="list-style-type: none"> - I samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen - Sørge for at barnet får tett oppfølging den første tiden når barnet begynner i barnehagen, slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære

Overganger innad i barnehagen

Rammeplanen (kap.6)

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Går på besøk på ny avdeling i forkant av overgang. Lager en plan på dette. - Ansatte på ny avdeling bygger relasjon med barna som skal til sin avdeling, for eksempel i utelek, besøk på avdelingen - Har overføringssamtaler mellom «ny» og «gammel» pedagogisk leder før overgang skjer	<ul style="list-style-type: none"> - Sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når det bytter barnegruppe.

Overgang til skole

Rammeplanen (kap.6)

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuell skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle informasjon som utgangspunkt for samarbeid om førskolebarna. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Har besøksdag på skolen/SFO - Låner klasserom på skolen 2 ganger i året - Gjør barna kjent med hva som skjer på skolen og eventuelle regler i klasserommet - Snakker om ulike begreper knyttet til skolehverdagen, som for eksempel tavle, pult, lærer - Bruker Trampolinehefte som et utgangspunkt for aktivitet og lek - Bruker Skrivedans - Framsnakker skolen, og oppfordrer foreldre og søsken til å gjøre det samme hjemme	<ul style="list-style-type: none"> - I samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuell skolefritidsordning. - Legge til rette for at de eldste barn har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen

PROGRESJON

Rammeplanen (kap.8)

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve framgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Bruker progresjonsplaner - Bruker Trygghetssirkelen aktivt - Observerer barna, ser hvor de er i modningsnivået, utfordrer dem til å nå neste nivå - Observerer enkeltbarnet og barnegruppa for å finne ut hva de er opptatt av - Lytter aktivt til barna - Finner mer informasjon om det barna er opptatt av (via bøker, internett) - Oppdatere egen kunnskap på områder barna er opptatt av, og formidle dette til barna	<ul style="list-style-type: none"> - Bidra til at barna skal få mestringsopplevelser og samtidig ha noe å strekke seg etter - Oppdage, følge opp og utvide det barna allerede er opptatt av

FAGOMRÅDENE

Rammeplanen kap.9

Kommunikasjon, språk og tekst.

Gjennom arbeidet skal barnehagen bidra til at barn får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulerer til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Både den nonverbale og den verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Å få varierte

og rike erfaringer er avgjørende for å forstå begreper. Å samtale om opplevelser, tanker og følelser er nødvendig for å få et rikt språk.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Bruker konkrete, flanellograf, bilder, Ipad og tegnstøttet tale - Bruker ukentlig rim, regler, sanger, rytme og bevegelse - Leser bøker for barna - Har bøker tilgjengelig for barna - Selvsnakk, og setter ord på daglige aktiviteter - Samtaler med barna, både i grupper og med enkeltbarn - Tøyser med ord, rimer, bruker rytme (instrumenter og kroppen) - Bruker lyd bevisst for gjøre barna oppmerksomme på den (hvisker, roper, hva lager lyd/hvilken lyd - Oppmuntrer barna til å lekeskrive 	<ul style="list-style-type: none"> - Skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre - Oppmuntre barna til å fabulere og leke med språk, lyd, rim og rytme

Kropp, bevegelse, mat og helse

Rammeplanen (kap.9)

Vaner og handlingsmønstre tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. Barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet og egne og andres grenses.

Barn er fysisk aktive, og de uttrykker seg mye gjennom kroppen. Grunnleggende motoriske ferdigheter og god helse utvikles i barnehagealder. Gjennom kroppslig mestring utvikler barn en positiv selvoppfatning og bevissthet om kropp og helse. Barnehagen skal bidra til gode vaner og sunt kosthold.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Tilbyr variert kost, lager varmt måltid sammen med barna, - Personalet sitter og spiser sammen med barna og setter av god tid til måltidene - Personalet setter i gang samtaler rundt bordet og inkluderer alle barna i samtalen 	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltidsglede, deltakelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna

<ul style="list-style-type: none"> - Barna og de ansatte vasker hender før matlaging og spising - Vi snakker om hva som er godt for kroppen å spise, at den trenger både aktivitet og hvile - Vi har måltider minimum hver 3.time - Oppfordrer og legger til rette for fysisk aktivitet - Oppfordrer til hvile i løpet av dagen - Har miljødag med fokus på rengjøring/hygiene, reparasjon av leker og utstyr 	<ul style="list-style-type: none"> - Bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile
---	--

Kunst, kultur og kreativitet

Rammeplanen (kap.9)

Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen skal legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk.

Kreative aktiviteter er en del av barnehagens hverdag. Et mangfold av kulturuttrykk vil gi barn verdifulle inntrykk og lære dem å uttrykke seg gjennom de mange kulturelle språk. Barnekulturen utvikles gjennom leken og barnehagens oppgave blir å utvikle, bevare og stimulere barnets nysgjerrighet og forskertrang så rikt og allsidig som mulig. Kulturelle opplevelser og å skape noe felles, bidrar til samhörighet.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Har materiell som stimulerer barns lyst til å utfolde seg lett tilgjengelig for barna - Gir barna tid og rom for ulik type bearbeiding som maling, tegning, samtale, lage film/ta bilder osv - Presenterer ulike kunstneriske uttrykksformer for barna (for eksempel musikk, dans, drama, litteratur, språk, film, arkitektur og design) - Bruker tid på å bli kjent med det enkelte barn - Setter opp ulike aktiviteter i forhold til de estetiske områdene (dans, 	<ul style="list-style-type: none"> - Gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur - Være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforskning av de estetiske områdene

drama, forming, musikk) i periodeplanene	
--	--

Natur, miljø og teknologi

Rammeplanen (kap.9)

Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barn blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider.

Naturen gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til alle årstider og i all slags vær. Friluftaktiviteter og utelek er en del av barnehagens hverdagsliv. Nærmiljøet gir muligheter for ulike erfaringer i forhold til å lære om samspill i naturen og mellom mennesket og naturen.

Barnehagen skal bidra til at barn får undre seg, eksperimentere, systematisere og samtale om fenomener i den fysiske verdenen og videre erfare hvordan teknikk kan brukes i leken og hverdagslivet.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Går på tur med 2-6 åringer minimum en dag i uken, i all slags vær - Legger til rette og oppfordrer til ulike aktivitet og lek i naturen - Undrer oss sammen med barna om det som skjer, reflekterer sammen om det vi ser på tur - Utforsker naturen sammen med barna (f.eks hvem bor under steinen, hva finner vi i lyngen/i mosen osv) - Bruker ulike redskaper og teknologi (for eksempel hammer, sag, kniv, Ipad, PC, kopimaskin, projector, - Snakke om, vise bilder, film om ulike værphenomener	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring - Utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna

Antall, rom og form

Rammeplanen (kap.9)

Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelper barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende.

Lek er drivkraften i all læring, også i utviklingen av barns forståelse for matematiske begreper. Barna utforsker disse begrepene i leken, og leken utvider forståelsen. I arbeidet med antall, rom og form får barna erfaringer med klassifisering, ordning, sortering og sammenligning. Barnehagen skal legge til rette for at barna har tilgang til og tar i bruk ulikt materiell som spill, tellemateriell, klosser, IKT, teknologi, etc.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Snakker om ulike mønster, former, tall - Teller, måler leker og utstyr - Sorterer daglig leker og utstyr både ute og inne (fargeblyanter, lego, duplo, spader, bøtter) - Bruker mattekassen jevnlig - Bruker Ipad og PC jevnlig til matematiske oppgaver - Samler på naturmateriale og gjenbruksmateriale for å bruke til telle, sortere, finne mønster osv. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen - Bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning

Etikk, religion og filosofi

Rammeplanen (kap.9):

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold.

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har en egenverdi.

Norge er i dag et flerkulturelt samfunn. Barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppen, samtidig som den skal ta med seg verdier og tradisjoner i den kristne og humanistiske kulturarven. Barnehagen skal gi rom for undring og samtaler og møte barnas spørsmål med respekt.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Vi markerer felles høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven - Vi innhenter opplysninger fra foreldre hvilke merkedager som er viktige for deres land, religion, livssyn, og markerer dette avdelingsvis - Bruker samlinger for å fortelle om ulike høytider, merkedager og tradisjoner, viser klesplagg, ting, lager mat, hører musikk 	<ul style="list-style-type: none"> - Gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen

<ul style="list-style-type: none"> - Filosoferer i daglige samtaler med barna - Undre oss sammen, ikke alltid gi det rette svaret - Følger barnas fokus 	<ul style="list-style-type: none"> - Utforske og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål
--	---

Nærmiljø og samfunn

Rammeplanen (kap.9)

Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltagelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforsking, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden.

Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet. Den skal legge vekt på å styrke kunnskap om og tilknytning til lokalsamfunnet, natur, kunst og kultur, arbeidsliv, tradisjoner og levesett.

Gjennom barns erfaring med medvirkning i barnehagen får de en første kjennskap til demokratiske prinsipper. Slik utvikles tillit til egen deltakelse i, og påvirkning av fellesskapet. Barnehagen skal utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett. Det innebærer blant annet at vi blir kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
<ul style="list-style-type: none"> - Går på turer i nærmiljøet - Deltar i Eventyrtoget - Bruker gymsal i Bydelshuset - Besøker ulike bedrifter og institusjoner i nærmiljøet - Markerer samefolkets dag, har det som tema og lærer barna om samisk kultur. 	<ul style="list-style-type: none"> - Introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet og hjelpe barna med å orientere seg og ferdes trygt - Gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett og knytte det samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst, kultur og mattradisjoner

STYRINGSDOKUMENT

Lov om barnehager med rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

[rammeplanen](#) er en forskrift til [lov om barnehager](#). Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen redegjør for barnehagens samfunnsmandat, og innholdet skal synliggjøres i årsplanen til barnehagene. **Sandnes kommunes verdier.**

Verdier og etiske retningslinjer i Sandnes kommune.

[verdier og etiske retningslinjer](#)

Disse verdiene skal kjennetegne virksomhetene:

- Romslig
- Modig
- Sunn

Vi skal arbeide for mangfold. Vi skal vise toleranse. Vi skal legge vekt på god kommunikasjon. Vi skal være ambisiøse og våge å tenke nytt og ta modige grep.

Vi skal bygge videre på kommunens Sunn by- tankegang. Dvs. arbeide for en bærekraftig utvikling med fokus på helse, miljø og trivsel.

Kvalitetsplan for barnehagene i Sandnes.

[kvalitetsplan for barnehagene i Sandnes](#)

Kvalitetsplan for barnehagene i Sandnes er et dokument hvor barnehageeier gir retning og setter mål. Disse målene danner grunnlag for og sikrer kvalitetsutviklingen i barnehagene. Planen er et utgangspunkt for barnehageeiers oppfølging av barnehagene. Kvalitetsplanen revideres hvert 4 år.

Arbeid med felles kvalitetsplan med skole er igangsatt.

BARNEHAGENS/VIRKSOMHETENS ORGANISERING.

De kommunale barnehagene er samorganisert i virksomheter. Det er totalt 12 kommunale barnehagevirksomheter der hver virksomhet består av flere barnehager. Målet for organiseringen er effektiv og robust drift av de kommunale barnehagene med:

- Et styrket lederteam
- Et større barnehagefaglig miljø og jevnere kvalitet i barnehagene
- Ledelse og støttetjenester tettere på
- Håndtering av overtallighet (fortrinnsvis innenfor egen virksomhet)

BARNEHAGENS ANSATTE

- Virksomhetsleder – øverste leder for alle barnehagene i virksomheten - med hovedansvar for virksomhetens økonomi og personal.
- Styrer– daglig drift av barnehagens personal og økonomi og pedagogisk ansvar for barnehagen

- Fagleder – er en del av virksomhetens lederteam og kan ha oppgaver på tvers i virksomheten.
- Pedagogisk leder, leder det daglige arbeidet på sin avdeling/gruppe. Er en del av barnehagens lederteam.
- Barnehagelærer bistår pedagogisk leder i det daglige arbeidet med barnegruppen.
- Fagarbeider bruker sin fagkompetanse i det daglige arbeidet i barnegruppen.
- Assistent bruker sin realkompetanse i det daglige arbeidet i barnegruppen.
- Større barnehager kan ha administrasjonskonsulent.

LOKALE FØRINGER

Realfagskommune

Satsingen på realfag fortsetter i Sandnes kommune. Barnehagene samarbeider med vitenfabrikken om kurs. Sandnes kommune fått statlige kompetansemidler og midler til realfagsutstyr. Utstyret er plassert på Vitenfabrikken og lånes ut til barnehager.

Trafikksikker kommune/trafikksikker barnehage.

[Trafikksikker barnehage](#)

Sandnes kommune har som mål å bli godkjent som trafikksikker kommune. Det innebærer at kommunen har en trafikksikkerhetsplan. Barnehagene er også involvert i arbeidet med trafikksikkerhet.

Barnehagens praksis på området og planer for utvikling av barnehagens trafikkopplæring.

- Barnehagens trafikkopplæring integreres som en del av omsorgs- og opplæringsarbeidet.
- Barnehagen har utarbeidet rutiner for å ivareta sikkerheten på turer med kollektivtransport, samt rutiner for turer til fots i nærmiljøet.
- Om barnehagen bestiller buss eller annen transport til tur skal vi kreve transportmiddel med godkjent sikkerhetsutstyr og bilbelte.

Foreldresamarbeid/samarbeid mellom barnehagen og hjemmet

Foreldre og barnehageansatte er viktige rollemodeller for barna.

Vi oppfordre og ønsker at foreldre følger regler og rutiner for levering og henting. Slipp aldri barna alene ut på parkeringsplassen. Foreldrene går alltid sist inn i bilen og først ut av bilen. Bilen skal rygges på plass og motoren stoppes/skal skrus av. Foreldrene benytter seg av oppmerkede parkeringsplasser.

Trafikkopplæring i barnehagen

- Barna lærer trafikkregler for fotgjengere.
- Barna lærer om bruk av sansene sine i trafikken.
- Barna lærer om bruk av bilbelte, sykkelhjelm og refleks/refleks vest.

Barnehagen har egen handlingsplan for Trafikksikkerhet. Se vedlegg.

TAUSHETSPLIKT

Alle som jobber i barnehagen er pålagt taushetsplikt og må skrive under på et taushetsløfte i forhold til informasjon vedrørende barn, de foresatte og personalet.

POLITIATTEST

Alle som jobber i barnehagen må legge fram politiattest ved tiltredelse. Attesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep.

SAMARBEIDSPARTNERE

Barnehagen har mange samarbeidspartnere. Det er blant annet pedagogisk psykologisk tjeneste – PPT, styrket barnehagetilbud, helsestasjon, barne- og familieenheten, senter for flerspråklige barn og unge - FBU og skole.

Barnehagen har en lovpålagt [opplysningsplikt til barnevernet](#) som gjelder forhold de blir kjent med der barns helse og utvikling står i fare.

Barne- og familieenheten

Barne- og familieenheten består av to avdelinger

- Avdeling barnevern
- Avdeling ressurscenter for barn og familier.

Planer i Sandnes kommune:

- [Kommuneplanen](#)
- [Økonomiplan-2018-2021/](#)
- Beredskapsplan (i 360)
- Mal for sykefraværsoppfølging (pulsen)
- Rutiner for MHV (pulsen)
- [Plan for inkludering](#)
- [Plan for rutiner for samarbeid og sammenheng mellom barnehager og skoler](#)
- Kvalitetsplan for opplæring av flerspråklige barn, unge og voksne i Sandnes kommune
- [Plan for psykiskhelsearbeid](#)
- Rekrutteringsveileder (pulsen)
- [Plan mot barnefattigdom2017-2025](#)
- Helhetlig kommunikasjonskategori (pulsen)
- [Digital strategi for Sandnes kommune](#)